

Język polski

Po ukończeniu klasy szóstej uczeń:

W zakresie wiedzy o literaturze i interpretacji tekstu literackiego:

- czyta poprawnie, wyraźnie i wyraziście, z uwzględnieniem znaków przestankowych, akcentów logicznych, właściwego tempa i rytmu, oddaje głosem charakter postaci, odróżnia tekst narracji od partii dialogowych;
- czyta w całości omawiane pozycje lekturowe;
- właściwie kojarzy tytuł z autorem;
- świadomie korzysta z książki, wyszukuje określone treści (informacyjne, perswazyjne);
- czyta interpretacyjnie, samodzielnie wyjaśnia sens utworu;
- czyta krytycznie i twórczo;
- wygłasza z pamięci wiersze i fragmenty prozy;
- potrafi zakwalifikować wybrany utwór do gatunku literackiego objętego programem kl. 6;
- zna różnice między obrazowaniem realistycznym i fantastycznym;
- rozpoznaje w tekście i potrafi przedstawić elementy świata przedstawionego;
- zna literackie środki wyrazu ;
- wykorzystuje informacje zawarte w radiowych i telewizyjnych programach;
- gromadzi materiał z czasopism na zadany temat, prowadzi teczki tematyczne, notatki;
- redaguje formy wypowiedzi przewidziane programem klasy czwartej i piątej;
- potrafi zredagować plan różnych wypowiedzi pisemnych;
- redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze, opowiadanie z elementami opisu, dialog, opis z elementami oceny, opis przeżyć, charakterystykę;
- potrafi napisać sprawozdanie z lektury, filmu, audycji, widowiska teatralnego, ze szczególnym uwzględnieniem części informacyjnej;
- umiejętnie wprowadza dialog do opowiadania;
- potrafi streścić utwór literacki;
- redaguje list oficjalny, list otwarty, apel;
- redaguje pamiętnik, dziennik, dedykację, zawiadomienie, tekst reklamowy;
- potrafi redagować i przekształcać tekst ze względu na funkcję i intencję wypowiedzi;
- umie sporządzić notatkę w formie streszczenia;
- formułuje pisemną wypowiedź całkowicie zgodną z podaną formą wypowiedzi;
- rozpoznaje i redaguje wszystkie formy wypowiedzi przewidziane programem nauczania szkoły podstawowej;

W zakresie wiedzy o języku:

- określa cechy i formy części mowy i zdania w zakresie programu kl. 6;
- rozpoznaje części zdania i sposoby ich wyrażania;
- samodzielnie dostrzega i nazywa związki wyrazowe;
- dzieli wyraz na części słowotwórcze i nazywa je, zna i nazywa rodzaje formantów;
- potrafi powiązać zasady pisowni wyrazów z ich budową słowotwórczą;
- oddziela przecinkiem zdania składowe;
- rozpoznaje rodzaje zdań złożonych;
- potrafi wykonać wykres zdania pojedynczego i złożonego współrzędnie i podrzędnie;
- potrafi ułożyć zdanie współrzędnie i podrzędnie złożone;
- oddziela przecinkiem zdania wtrącone;
- dzieli wyrazy na głoski, zna cechy głosek;
- zna zasady ortograficzne i pisze poprawnie;

- wykazuje pełną znajomość materiału gramatycznego szkoły podstawowej i wiedzę tę potrafi wykorzystać w praktyce.

Po ukończeniu klasy piątej uczeń :

- sprawnie czyta teksty głośno i cicho;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza);
- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy;
- rozpoznaje formy gatunkowe (zaproszenie, życzenia i gratulacje);
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych;
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz);
- dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity);
- korzysta z informacji zawartych w encyklopedii, słowniku ortograficznym, słowniku języka polskiego, słowniku wyrazów bliskoznacznych;
- nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia, emocje);
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami;
- wyraża swój stosunek do postaci.
- dostrzega swoistość artystyczną dzieła;
- odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości;
- odróżnia realizm od fantastyki;
- rozpoznaje w tekście literackim: epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich rolę;
- rozpoznaje: wers, zwrotkę (strofę), rym, rytm, refren; odróżnia wiersz rymowany i nierymowany (biały);
- wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty);
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska);
- wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa);
- omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia;
- charakteryzuje i ocenia bohaterów;
- identyfikuje: opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, wiersz, przysłowie, komiks.
- odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym;
- objaśnia morał bajki oraz samodzielnie formułuje przesłanie baśni.
- odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada).
- tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury;
- dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu;
- formułuje pytania do tekstu;
- świadomie posługuje się różnymi formami językowymi oraz (w wypowiedzi ustnej) mimiką, gestykulacją, postawą ciała;
- tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), pamiętnik i dziennik (pisane z perspektywy bohatera literackiego lub własnej), proste

sprawozdanie (np. z wycieczki, z wydarzeń sportowych), opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, ogłoszenie, zaproszenie, prosta notatka;

- stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym wydziela akapity);
- sporządza plan odtwórczy wypowiedzi (ramowy i szczegółowy);
- uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je;
- czytając głośno, wyraziście, przekazuje intencję tekstu, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację;
- recytuje teksty poetyckie oraz fragmenty prozy, podejmując próbę ich głosowej interpretacji.
- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie skoncentrowanym przede wszystkim wokół tematów: dom, rodzina, szkoła i nauka, środowisko przyrodnicze i społeczne).
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie), równoważniki zdań – i rozumie ich funkcje;
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i wskazuje różnice między nimi;
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, czasów i rodzajów gramatycznych – rozumie ich funkcje w wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała).
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki i używa ich we właściwych kontekstach;
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o:
 - wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,
 - różnicach w wymowie i pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych,
 - zapisie „nie” z rzeczownikami, przymiotnikami i czasownikami,
 - sposobach pisania nazw własnych i nazw pospolitych;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika;

Po ukończeniu klasy czwartej uczeń:

- sprawnie czyta teksty głośno i cicho;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza);
- rozpoznaje formy gatunkowe (zawiadomienie i ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis);
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych;
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz);
- dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity);
- korzysta z informacji zawartych w encyklopedii, słowniku ortograficznym, słowniku języka polskiego;

- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie);
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone, równoważniki zdań – i rozumie ich funkcje;
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i wskazuje różnice między nimi;
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, czasów i rodzajów gramatycznych – rozumie ich funkcje w wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała).
- nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia, emocje);
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami;
- wyraża swój stosunek do postaci.
- dostrzega swoistość artystyczną dzieła;
- odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości;
- odróżnia realizm od fantastyki;
- rozpoznaje w tekście literackim: epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich rolę;
- rozpoznaje: wers, zwrotkę (strofę), rym, rytm, refren;
- charakteryzuje i ocenia bohaterów;
- identyfikuje: opowiadanie, baśń, wiersz, przysłowie, komiks.
- samodzielnie formułuje przesłanie baśni;
- odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada).
- tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury;
- dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu;
- formułuje pytania do tekstu;
- świadomie posługuje się różnymi formami językowymi oraz (w wypowiedzi ustnej) mimiką, gestykulacją, postawą ciała;
- tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, ogłoszenie, przepis, prosta notatka;
- stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym wydziela akapity);
- sporządza plan odtwórczy wypowiedzi (ramowy i szczegółowy);
- uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je;
- czytając głośno, wyraziście, przekazuje intencję tekstu, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację;
- recytuje teksty poetyckie oraz fragmenty prozy, podejmując próbę ich głosowej interpretacji;
- rozróżnia i poprawnie zapisuje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika;
- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie skoncentrowanym przede wszystkim wokół tematów: dom, rodzina, szkoła i nauka).